

Najoqqutassaagallartoq – Tentativt program

**Isumasioqatigiinneq Nuummi pisussa
novembarip 23-ani 24-anilu 2009**

**Kalaallit Nunaanni Inuttut pisinnaatitaaffiit
Nunallu inoqqaavisa pisinnaatitaaffii**

Seminar den 23. – 24. november 2009 i Nuuk

Menneskerettigheder og
Oprindelige Folks Rettigheder i Grønland

Aaqqissuussisut – Arrangeret af

Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiiffiat –
Inuit Circumpolar Council &
Dansk Institut for Menneskerettigheder

Ilisarititsineq

2009-mi upernaagaa Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiiffiata (ICC) Dansk Institut for Menneskerettighederillu (IMR) akornanni nuttut pisinnaatitaaffiit Nunallu inoqqaavisa pisinaatitaaffii Nunatsinni inissisimanissaat pillugit oqaloqatigiinnerit aallartissimapput. Tamatumunnga aallaaviusoq tassaasimavoq ICC, Aqqaluk Lyngø siuttoralugu saqqummiussisimammatt Issittumi Inuttut pisinnaatitaaffiit pillugit, taakkunungalugu ilaliullugu Nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit ilisima-tusarsinnaanissamik qitiusumik sammisaqartitsivissamik pilersitsinissaq. Siulersuisunik pilersitsisoqarsimavoq pilersaarutaavorlu juunimi 2010-mi pilersitsinissap piviusunngornissaa.

Oqaloqatigiinnerni siunertaavoq pisortat Inuttut pisinnaatitaaffiit pillugit atuutsitsinerannik nakkutilliisinaanermik periarfissanik ujartuineq aammalu 2007-imi Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiisa FN-imi akuerineqarnerisa kingunerisaanik nunatsinnut kingunerisassaasa qimerloorneqarnissaat. Ilanngullugu erseqqissaatigineqarpoq Inatsisartut Inuttut pisinnaatitaaffiit pillugit qitiusumik ingerlatsiveqalermissamik siunnersuummik akuersisimammata, tamatumali pisortatigut suliarineqarnera suli inernilivigineqarsimangilaq.

Dansk Institut for Menneskerettighederip, Inuttut pisinnaatitaaffiit pillugit Nakku-tiliisoqarfiit allat assigalugit (Parisimi aalajangersakkat malillugit) pisussaaffigaa Kaalallit Nunaat ilanngullugu nakkutilliivigissallugu pisinnaatitaaffinnillu qaammarsaavigissalluguttaaq.¹ Namminersulersimaneq tamatumunnga atorunnaarsitsinngilaq, taamaattorli pisariaqarsorinarpoq suliassap pitsaasumik nunatsinnilu angerlarsimaffilimmik qanoq aaqqiivigineqarsinnaanera.

Danmarkimi inuit pisinnaatitaaffii pillugit ilisimasaqarfik tassaavoq naalagaaffiup sulisoqarfia suliameq nammineq ingerlasoq, pingaartutut suliassaralugit demokratiip qularnaatsuunissaa aamma naalagaaffiup innuttaasunut akisussaassusilimmik pissuseqarnissaa.

Iluatinnaataasa ilagivaat inatsisiliornermi tusarniaavigineqarsinnaagami siunnersortaasinnaallunilu inuit pisinnaatitaaffiisa (tassunga nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii ilaallutik) eqqortumik tunaartaralugit suliater ingerlanneqarnissaannut, nunarsuarmioqatigiit isumaqatigiissutaat malillugit. Inuit pisinnaatitaaffii pillugit ilisimatuseqarfiup suliata ilagisinnaalluarpaat ilinniartitsitsineramik suliaterarsinnaaneq aammalu ilisimatuseqarfiup nalilersuinnikkullu suliaterarsinnaaneq.²

Siunertaq

Isumasioqatigiissitsinissami siunertaavoq inuit pisinnaatitaaffiisa nunallu inoqqaavisa pisinnaatitaaffii qitiutillugit samminissaat tamakkulu nunatsinni tamat

¹ IMR-imut aningaasaliissutit suliassaanut naapertuutinnngitsumik annertussuseqarput, Danmarkinarmiluunniit suliassaminnik taamaallaat ingerlatsigaluarunik.

² Det danske Institut for Menneskerettighederip Tullit Nunaanni pissuseqatimisut sulisut assigalugit immikkoortitsinertaqanngitsumik pissuseqarnissamik misissuinnermik pisinnaatitaavoq.

oqartussaaqataanerannut innuttaasullu peqataanerannut iluaqutaasinnaanerat ujartorneqassalluni.

Introduktion

I foråret 2009 indledte Inuit Circumpolar Council (ICC) og Dansk Institut for Menneskerettigheder (IMR) en dialog omkring Menneskerettigheder og Oprindelige folks Rettigheder i fremtidens Grønland. Udgangspunktet var, at ICC under ledelse af Aqqaluk Lyngge, havde lanceret planer om at etablere et Arktisk Center for Menneskerettigheder hvorunder der kunne etableres et studie om oprindelige folks forhold. Der er nedsat en bestyrelse og planen er, at Centret formelt skal etableres i juni 2010. Formålet med denne dialog er at få undersøgt mulighederne for monitorering af myndighedernes forhold til menneskerettighederne generelt samt i hvilken udstrækning vedtagelsen i 2007 af FN's erklæring om oprindelige folks rettigheder kan få indflydelse i fremtidens Grønland.

Landstinget har desuden vedtaget et forslag om etablering af et Menneskerettighedscenter. Myndighedsbehandlingen af denne sag er ikke tilendebragt endnu.

Mandatet for Institut for Menneskerettigheder i Danmark, hvilket er i overensstemmelse med de principper, der er gældende for andre nationale menneskerettighedsinstitutioner (Paris Principperne), indebærer, at IMR skal monitorere og fremme menneskerettighederne også i Grønland.³ Selvstyrets indførelse ændrer ikke formelt på dette mandat-mæssige forhold, men der er behov for at drøfte, hvordan opgaven kan løftes på en fornuftig måde og forankres i Grønland.

Et nationalt menneskerettighedsinstitut er en uafhængig statslig institution, som har en vigtig rolle at spille for at sikre demokratiet og statens ansvarlighed i forhold til borgerne. Den kan også være en positiv medspiller i forfatnings- og lovgivningsprocesser som hørings- og rådgivningsinstans, der sikrer at menneskerettighederne (herunder oprindelige folks rettigheder) er tænkt ind i overensstemmelse med de internationale konventioner. Et nationalt menneskerettighedsinstitut kan desuden have et uddannelsesprogram, være omdrejningspunkt for indsatser på menneskerettighedsområdet, samt have en forsknings- og/eller analysekomponent.⁴

Formål

Seminaret har til formål at sætte fokus på menneskerettigheder og oprindelige folks rettigheder i Grønland og hvordan arbejdet med dette kan give positivt input til demokratiseringen og det civile samfunds deltagelse i denne proces.

³ IMRs bevillinger til at udføre dette arbejde svarer dog ikke til opgaven, heller ikke selvom opgaven kun havde været at monitorere og fremme menneskerettigheder i Danmark og ikke i Grønland.

⁴ Det danske Institut for Menneskerettigheder har i lighed med sin engelske søster-organisation et mandat til at monitorere ligebehandling og diskrimination.

Najoqqutassaq - Program

<p>Novembarip 23-a</p> <p>23. november</p>	<p>Pisaq - Emne</p>	<p>Saqqummiisoq/Oqalug iartog</p> <p>Oplægsholder/Taler</p>
<p>15:00</p>	<p>Ammaanersiorneq – Isumasioqatigiissitsinerup siunertaa</p> <p>Åbningssession – Formål med seminaret</p>	<p>Tikilluaqqusineq - Velkomst</p> <p>Aqqaluk Lyngø (ICC)</p> <p>Kuupik Kleist, Naalakkersuisut</p> <p>Mie Roesdahl (IMR) & Sara Olsvig (ICC) aqutissussat – ordstyrere</p>
<p>15:30 – 16.30</p>	<p>Inuttut pisinnaatitaaffiit – Suuppat qanorlu atuutsinneqarnerat qulakkeerniarneqarsinnaappat?</p> <p>Menneskerettigheder- Hvad handler det om, og hvordan sikrer man, at de bliver overholdt?</p> <p>NHRI pillugu takutitassiaq – Visning af film om NHRI</p>	<p>Jonas Christoffersen, Dansk Institut for Menneskerettighederimi (IMR) Pisortaq - Direktør</p>
<p>16:30 – 17.30</p>	<p>Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii - Suuppat, naalakkersuinikkullu sulialinnut qanoq pisussaaffiliippat?</p> <p>Indigenous Peoples Rights - what are they about, and what do they mean to the work of a government?</p> <p>Oprindelige folks rettigheder – Hvad handler det om, og hvad betyder det for en regerings arbejde?</p>	<p>Dr. Dalee S. Dorough,</p> <p>ICC-p FN-i pillugu siunnersuisoqatigiivinnut ilaasortaq, Alaska</p> <p>Member of ICC Advisory Committee on UN Issues, Alaska</p>

Novembarip 24-a 24. november	Pisaq - Emne	Saqqummiisoq/Oqalu- giartoq - Oplægsholder/Taler
9:00	Ippassaammat oqallisigisimasat uterfigilaarlugit Godmorgen og opsamling fra i går	Sara Olsvig (ICC) & Mie Roesdahl (IMR)
9:15 – 10.15	Inatsisiliornermi inuit pisinnaatitaaffii qanoq inissisimappat? Hvilken rolle spiller menneskerettigheder i lovgivnings- og forfatningsprocesser?	Jonas Christoffersen (IMR)
10:30 – 11:30	Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii nunat ataasiakkaat inatsisaannut nunallu tamalaat akornanni inatsisiliornermut sanilliullugit Indigenous peoples rights in comparative constitutional and international law Oprindelige folks rettigheder i komparativ forfatnings- og international ret	Claire Charters, Fellow, New Zealand Centre for Public Law
11.45 – 12:30	Danskit – kalaallillu akornanni inuit pisinnaatitaaffiit nunallu inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit attaveqatigiinnerit Dansk – grønlandske relationer i lyset af menneskerettigheder og oprindelige folks rettigheder	Tyge Lehmann, ambassadøri - ambassadør
12:30	Ullup qeqqasiorneq - Frokost	
13.30-14.15	Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffeqalernissaannut nunat tamalaat akornanni suleqatigiinneq taakkulu nunatsinni atuutsinneqalernissaannut suliassat Det internationale samarbejde om oprindelige folks rettigheder og implementeringen af disse i Grønland	Aqqaluk Lynge (ICC)

14.15 – 16.00	<p>Inuttut pisinnaatitaaffiit nunallu inoqqaavisa pisinnaatitaaffii siunissami Kalaallit Nunaanni atuutsinneqalernissaat qanoq isilluni qulakkeerniarneqassava?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kikkut suleqataasariaqarpat? - Qanoq qulakkeerniarneqassappat? - Suliassat tullinguuttut suuppat? <p>Hvordan implementeres arbejdet med menneskerettigheder og oprindelige folks rettigheder i fremtidens Grønland?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvem skal være en del af dialogen omkring det i fremtiden? - Hvordan skal det forankres? - Hvad er konkrete næste skridt? 	<p>Oqallinnermi peqataasussat – Paneldiskussion med:</p> <p>Aqqaluk Lyngø, Tyge Lehmann, Jonas Christoffersen, Dalee S. Dorrough, Michael Mikkelsen (Retschef) og Inuuteq Holm Olsen (Nunanut allanut pisortaqarfimmi pisortaq - Udenrigsdirektoratet, TBC)</p> <p>Ingerlatsisut - Ordstyrere:</p> <p>Mie Roesdahl & Sara Olsvig</p>
16:00 - 16:30	<p>Oqallisaasimasut naatsumik oqaaseqarfigineqarnerat naggasiinerlu</p> <p>Opsummering og afslutning</p>	<p>Aqqaluk Lyngø & Jonas Christoffersen</p>